

มาตรฐานห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวระดับสากล
Public Restroom Standard for Tourism
(International Level)

สำนักพัฒนาบริการท่องเที่ยว
กรมการท่องเที่ยว
กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

มาตรฐานห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวระดับสากล
ฉบับปรับปรุงแก้ไข ครั้งที่ 1
Public Restroom Standard for Tourism
(International Level)

กรมการท่องเที่ยว สำนักพัฒนาบริการท่องเที่ยว
กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

คำนำ

ห้องน้ำสาธารณะเป็นสิ่งหนึ่งที่สำคัญอย่างมากในการอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยว แต่ถูกละเลยมานาน โดยเฉพาะห้องน้ำสาธารณะในแหล่งท่องเที่ยว และห้องน้ำสาธารณะที่ตั้งอยู่บนเส้นทางผ่านไปสู่วิวสถานที่ท่องเที่ยวซึ่งยังมีปริมาณไม่เพียงพอ และมีอยู่คุณภาพยังไม่ได้มาตรฐานด้านสุขลักษณะ และการรักษาความปลอดภัยยังไม่ดีพอ จนทำให้ห้องน้ำสาธารณะบางแห่งเป็นแหล่งสะสมของเชื้อโรค บางแห่งเป็นจุดก่อเหตุอาชญากรรมต่างๆ และอีกหลายแห่งขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้งานโดยเฉพาะผู้สูงอายุ และคนพิการ ดังนั้นจึงควรมีการวางระบบการบริหารจัดการห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐาน เพื่อคุณภาพชีวิตด้านสุขอนามัยของคนไทย และสร้างความเชื่อถือในคุณภาพมาตรฐานห้องน้ำสาธารณะในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่อไป

กรมการท่องเที่ยว ซึ่งมีภารกิจหลักเกี่ยวกับการจัดทำมาตรฐานบริการท่องเที่ยว จึงได้ริเริ่มโครงการพัฒนามาตรฐานห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยว โดยบูรณาการมาตรฐานห้องน้ำสาธารณะร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งนี้ ได้กำหนดระดับมาตรฐานออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับพื้นฐาน ซึ่งดูแลโดยกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับประเทศ ดูแลโดยกรมอนามัย และระดับสากล ดูแลโดยกรมการท่องเที่ยว

สำหรับมาตรฐานห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวระดับสากล ได้นำเสนอเกณฑ์ต่างๆ ที่จะใช้ในการพิจารณาจัดสร้างและปรับปรุงห้องน้ำสาธารณะในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ผู้ประกอบการที่ให้บริการห้องน้ำสาธารณะใช้เป็นกรอบแนวทางในการยกระดับคุณภาพของห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวให้เข้าสู่มาตรฐานสากล ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานในระดับที่นานาชาติให้การยอมรับ

กรมการท่องเที่ยว

มิถุนายน 2554

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในหลายประเทศที่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวในฐานะที่เป็นการค้าบริการที่มีศักยภาพเพื่อสร้างงาน กระจายรายได้ และหารายได้จากเงินตราต่างประเทศ โดยได้ตั้งเป้าหมายที่จะทำให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งเอเชีย (Tourism Capital of Asia) ภายในปี 2551 ซึ่งคาดการณ์ว่าจะมีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเป็น 20 ล้านคน หรือมีรายได้จากการท่องเที่ยวไม่น้อยกว่า 700,000 ล้านบาท

การที่จะบรรลุเป้าหมายการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งเอเชีย สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานต่างๆ จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพให้พอเพียงที่จะรองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งมีมาตรฐานในระดับที่นานาชาติยอมรับ

ห้องน้ำสาธารณะเป็นสิ่งหนึ่งที่สำคัญอย่างมากในการอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน แต่ถูกละเลยมานาน โดยเฉพาะห้องน้ำสาธารณะในแหล่งท่องเที่ยวและห้องน้ำสาธารณะที่ตั้งอยู่บนเส้นทางผ่านไปสู่อสถานที่ท่องเที่ยวซึ่งยังมีปริมาณไม่เพียงพอ คุณภาพที่ยังไม่ได้มาตรฐานสุขลักษณะ และการรักษาความปลอดภัยยังไม่ดีพอ จนทำให้ห้องน้ำสาธารณะบางแห่งเป็นแหล่งสะสมของเชื้อโรค บางแห่งเป็นจุดเกิดเหตุอาชญากรรมต่างๆ และหลายแห่งขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้งาน โดยเฉพาะผู้สูงอายุ และคนพิการ

ดังนั้น กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จึงได้จัดทำมาตรฐานห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวขึ้น โดยศึกษาและรวบรวมมาตรฐานห้องน้ำสาธารณะทั้งในประเทศและต่างประเทศ และกำหนดเป็นร่างมาตรฐานห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวของประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 28 เกณฑ์ และ 90 ตัวชี้วัด เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการยกระดับคุณภาพการให้บริการห้องน้ำสาธารณะให้มีมาตรฐานเทียบเท่าระดับสากล

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างภาพพจน์ที่ดีและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย ต่อตลาดโลก
2. เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตด้านสุขอนามัยของคนไทยให้สูงขึ้น รวมทั้งนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีความมั่นใจและเชื่อถือในมาตรฐานห้องน้ำสาธารณะในแหล่งท่องเที่ยวและห้องน้ำสาธารณะที่ตั้งอยู่บนเส้นทางผ่านไปสู่แหล่งท่องเที่ยว

ขอบเขตการดำเนินงาน

1. ด้านเนื้อหา การจัดทำมาตรฐานห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวครั้งนี้ ใช้กรอบดัชนีชี้วัดคุณภาพมาตรฐานเป็นแนวทางยกระดับคุณภาพการให้บริการ ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 28 เกณฑ์ และ 90 ตัวชี้วัด ซึ่งครอบคลุมในด้านความสะอาด ความปลอดภัย ความสะดวก การออกแบบและการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และการบริหารจัดการคุณภาพการบริการ
2. ด้านพื้นที่ ห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยว ครอบคลุมเฉพาะห้องน้ำสาธารณะที่เป็นทางผ่านสู่แหล่งท่องเที่ยว ห้องน้ำสาธารณะของสถานีขนส่งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ ห้องน้ำสาธารณะในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ วัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมถึงห้องน้ำสาธารณะในบริเวณอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
3. ด้านกลุ่มเป้าหมาย เจ้าของสถานประกอบการ พนักงาน และเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการให้บริการห้องน้ำสาธารณะ

วิธีดำเนินการ

1. ศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลจากกฎหมาย เอกสารงานวิชาการ งานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศ โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 31 ตุลาคม 2547
2. จัดทำร่างมาตรฐานห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก และ 27 เกณฑ์ รวมทั้งกรอบและแนวทางในการจัดทำมาตรฐานห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยว โดยจัดประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 ครั้ง ได้แก่ วันที่ 29 พฤศจิกายน 2547, วันที่ 21 และ 22 ธันวาคม 2547, วันที่ 28 มกราคม 2548 และวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2548
3. แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการมาตรฐานการท่องเที่ยวของประเทศไทย และคณะกรรมการต่างๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามคำสั่งสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว ที่ 602/2548 ลงวันที่ 5 สิงหาคม 2548

4. จัดประชุมอนุกรรมการมาตรฐานห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยว เพื่อพิจารณาร่างมาตรฐาน/ตัวชี้วัดมาตรฐานห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยว จำนวน 3 ครั้ง ได้แก่ วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2548, วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2548, วันที่ 24 มีนาคม 2548 และได้นำเสนอร่างมาตรฐานดังกล่าวให้ที่ประชุมคณะกรรมการอำนวยการมาตรฐานการท่องเที่ยวของประเทศไทย พิจารณาให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2548 และวันที่ 17 พฤษภาคม 2548

5. ปรับปรุงร่างมาตรฐานห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวระดับสากล ตามมติที่ประชุมคณะอนุกรรมการมาตรฐานห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยว และคณะกรรมการอำนวยการมาตรฐานการท่องเที่ยวของประเทศไทย

6. จัดประชาพิจารณ์มาตรฐานห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวระดับสากล ทั้ง 2 รูปแบบ คือ เชิญบุคลากรจากภาครัฐ ผู้ประกอบการ/สมาคมธุรกิจที่เกี่ยวข้อง สถาบันการศึกษา และประชาชนทั่วไป เข้าร่วมประชาพิจารณ์มาตรฐานห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวในระดับสากล จังหวัดเชียงใหม่ ภูเก็ต และกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 25, 27 และ 31 พฤษภาคม 2548 จำนวน 472 คน และใช้แบบสอบถามจำนวน 2,588 ชุด ปรากฏว่า ร้อยละ 90.6 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด เห็นด้วยกับตัวชี้วัดมาตรฐานห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวระดับสากล

7. จัดประชุมคณะอนุกรรมการฯ เพื่อพิจารณาทบทวนตัวชี้วัดมาตรฐานห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวระดับสากล จำนวน 1 ครั้ง เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2548

8. จัดทำร่างคู่มือตรวจประเมินมาตรฐานห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวระดับสากล

9. จัดประชุมคณะอนุกรรมการฯ เพื่อพิจารณาร่างคู่มือตรวจประเมินมาตรฐานห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวระดับสากล และแนวทางการทดสอบแบบตรวจประเมินฯ เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2548

10. ทดสอบตัวชี้วัด/แบบประเมินมาตรฐานห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวระดับสากล ระหว่างวันที่ 23 มกราคม 2549 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2549

11. จัดประชุมคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาทบทวนคู่มือการประเมินมาตรฐานห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวระดับสากล ในเดือนมิถุนายน 2549

12. จัดประชุมคณะอำนวยการมาตรฐานการท่องเที่ยวของประเทศไทย เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบกับคู่มือการประเมินมาตรฐานห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวระดับสากล

13. ประกาศใช้มาตรฐานห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวระดับสากล

14. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ จัดอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง สำรวจ/จัดทำต้นแบบ ฯลฯ

15. ตรวจประเมิน และรับรองมาตรฐานห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวระดับสากล

16. มอบตราสัญลักษณ์มาตรฐานการท่องเที่ยวของประเทศไทย

ประโยชน์ที่ได้รับ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการตรวจประเมินห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวระดับสากล คือ

1. เป็นการยกระดับคุณภาพมาตรฐานห้องน้ำสาธารณะในประเทศไทย โดยอาศัยกรอบดัชนีชี้วัดคุณภาพห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวระดับสากลเป็นแนวทางการพัฒนา
2. เป็นการเสริมสร้างภาพพจน์ที่ดีและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยต่อตลาดโลก
3. เป็นการยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตด้านสุขอนามัยของคนไทยให้สูงขึ้น รวมทั้งนักท่องเที่ยวต่างประเศมีความมั่นใจและเชื่อถือในมาตรฐานห้องน้ำสาธารณะในแหล่งท่องเที่ยวและห้องน้ำสาธารณะที่ตั้งอยู่บนเส้นทางผ่านไปสู่อแหล่งท่องเที่ยว

บทที่ 2

มาตรฐานห้องน้ำสาธารณะ

เพื่อการท่องเที่ยว

ขอบข่าย

ห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวนี้ครอบคลุมเฉพาะ

1. ห้องน้ำสาธารณะที่เป็นทางผ่านสู่แหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ปิ๊มน้ำมัน ศูนย์บริการที่พนักงานท่องเที่ยว และป้อมตำรวจ
2. ห้องน้ำสาธารณะของสถานีขนส่งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ ได้แก่ ท่าอากาศยาน ท่ารถโดยสาร และท่าเรือ
3. ห้องน้ำสาธารณะในแหล่งท่องเที่ยว
  - 3.1 แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและวัฒนธรรมที่อยู่ในความดูแลของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมศิลปากร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ฯลฯ
  - 3.2 แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ สวนสัตว์ สวนสนุก สวนสาธารณะ ฯลฯ
4. ห้องน้ำสาธารณะในบริเวณอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ บริเวณที่ซื้อขายสินค้าและบริการ ตลาดที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและธุรกิจเอกชน

บทนิยาม

ความหมายของคำที่ใช้ในห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยว มีดังนี้

- 2.1 ห้องสุขาสาธารณะ (Public Toilets) หมายถึง สถานที่ที่ประชาชนสามารถเข้าไปใช้บริการถ่ายอุจจาระและปัสสาวะได้ตลอดเวลาที่เปิดให้บริการโดยอาจเสียค่าบริการหรือไม่เสียค่าบริการ

2.2 ห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยว (Public Restrooms for tourism) หมายถึง สถานที่ที่นักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปใช้บริการถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ และหรือชำระล้างร่างกายได้ตลอดเวลาที่เปิดให้บริการ โดยอาจเสียค่าบริการหรือไม่เสียค่าบริการ

2.3 นักท่องเที่ยว (Tourist) หมายถึง ผู้มาเยือนชั่วคราว ซึ่งพักอยู่ ณ สถานที่ที่ไปเยือนอย่างน้อย 24 ชั่วโมง และมีการพักค้างคืนอย่างน้อย 1 คืน แต่ไม่เกิน 1 ปี

2.4 นักทัศนาจร (Excursionist) หมายถึง ผู้มาเยือนชั่วคราว ซึ่งพักอยู่ ณ สถานที่ที่ไปเยือนน้อยกว่า 24 ชั่วโมง และไม่พักค้างคืน

องค์ประกอบของมาตรฐาน

หลักเกณฑ์ของห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยว จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบดังต่อไปนี้

1. ความสะอาด (Hygiene and Sanitary)

ตัวอาคาร ห้องสุขา ห้องอาบน้ำ และสุขภัณฑ์ต่างๆ เช่น อ่างล้างมือ ถังขยะ จะต้องอยู่ในสภาพที่ดี ใช้งานได้ สะอาด ไม่มีคราบสกปรก และไม่ส่งกลิ่นไม่พึงประสงค์ รวมทั้งจะต้องมีน้ำใช้ที่สะอาดและพอเพียงสำหรับชำระล้างตลอดเวลาที่เปิดบริการ

2. ความปลอดภัย (Safety and security)

ทำเลที่ตั้งของอาคารห้องน้ำจะต้องสามารถมองเห็นวิสัยทัศน์โดยรวมได้รอบบริเวณ อยู่ในบริเวณที่มีผู้คนสัญจรไป-มา มีแสงสว่างที่เพียงพอทั้งภายในและภายนอกตัวอาคาร และมีระบบการรักษาความปลอดภัยที่ดีพอ

3. ความสะดวก (Convenience)

ห้องน้ำจะต้องมีขนาดของพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ มีการแยกห้องน้ำสำหรับหญิงและชาย และมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะผู้สูงอายุ และคนพิการ

4. การออกแบบและการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (Design and Sustainable environmental management)

การออกแบบห้องน้ำจะต้องมีมาตรฐานสูงกว่าเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด และต้องคำนึงถึงความปลอดภัยในการใช้งาน และสภาพแวดล้อม โดยต้องมีระบบป้องกันมิให้เกิดเหตุรำคาญแก่ผู้ให้บริการและชุมชนข้างเคียง ได้แก่ ระบบบำบัดของเสีย การควบคุมกลิ่น และระบบควบคุมอากาศ รวมถึงมีการออกแบบและเลือกใช้สุขภัณฑ์ที่เหมาะสมกับการใช้งานและประหยัดพลังงาน มีการ

ตกแต่งบริเวณอาคารอย่างสวยงามและสะอาด และมีการส่งเสริมประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัด และหรือบริเวณใกล้เคียง

5. การบริหารจัดการคุณภาพการบริการ (Management and Service Quality)

การบริหารจัดการห้องน้ำจะต้องมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมในเรื่อง การจัดขยะ สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย การบำรุงรักษาอาคาร สถานที่ และอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพที่ดี พร้อมใช้งานตลอดเวลาที่เปิดบริการ

ระดับมาตรฐาน

มาตรฐานของห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่

1. ระดับพื้นฐาน (Minimum Standard for the Public Restrooms) เป็นมาตรฐาน ที่จำเป็นสำหรับห้องน้ำหรือห้องสุขาสาธารณะ ซึ่งกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นผู้กำหนด และเป็นหน่วยงานที่ดูแล ส่งเสริม และสนับสนุนให้เกิดการยกระดับคุณภาพของห้องน้ำสาธารณะ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ได้มาตรฐานในระดับพื้นฐาน

2. ระดับประเทศ (National Standard for the Public Restrooms) เป็นมาตรฐานที่ควรจะมีสำหรับห้องน้ำหรือห้องสุขาสาธารณะ โดยกรมอนามัยจะเป็นผู้กำหนด และเป็นหน่วยงานที่ดูแล ส่งเสริม และสนับสนุนให้เกิดการยกระดับคุณภาพของห้องน้ำสาธารณะโดยทั่วไปให้ได้มาตรฐานในระดับนี้

3. ระดับสากล (International Standard for the Public Restrooms) เป็นมาตรฐานที่ผู้ใช้บริการปรารถนาที่จะให้มีการให้บริการในห้องน้ำและห้องสุขาสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยว ทั้งในด้านความสะอาด ความปลอดภัย ความสะดวก การออกแบบ และการบริหารจัดการ โดยกรมการท่องเที่ยวจะเป็นผู้กำหนด และเป็นหน่วยงานที่ดูแล ส่งเสริม และสนับสนุนให้เกิดการยกระดับคุณภาพของห้องน้ำสาธารณะในแหล่งท่องเที่ยว และตามเส้นทางสู่แหล่งท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานในระดับนี้

บทที่ 3

กรอบดัชนีชี้วัดคุณภาพ มาตรฐานห้องน้ำสาธารณะ เพื่อการท่องเที่ยวระดับสากล

มาตรฐานห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวระดับสากลมีกรอบดัชนีชี้วัดคุณภาพ ที่ใช้เป็นแนวทางในการประเมิน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 28 เกณฑ์ และ 90 ตัวชี้วัด รวมทั้งมีแนวทางการปฏิบัติและรายละเอียดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบที่ 1 ด้านความสะอาด

ตัวอาคาร ห้องสุขา ห้องอาบน้ำ และสุขภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น อ่างล้างมือ ถังขยะ จะต้องอยู่ในสภาพที่ดี ใช้งานได้ สะอาด ไม่มีคราบสกปรก และไม่ส่งกลิ่นไม่พึงประสงค์ รวมทั้งจะต้องมีน้ำใช้ที่สะอาดและเพียงพอสำหรับชำระล้างตลอดเวลาที่เปิดบริการ

เกณฑ์ประกอบด้วย

1. การระบายอากาศดี โดยมีแนวปฏิบัติและรายละเอียดของตัวชี้วัด ดังนี้
  - 1.1 บริเวณในห้องน้ำ ห้องสุขา มีการระบายอากาศดี
  - 1.2 มีการใช้ผลิตภัณฑ์ปรับกลิ่น หรือสารดับกลิ่น
  - 1.3 มีระบบควบคุมคุณภาพอากาศ และหรือใช้กรรมวิธีใดๆ ในการทำให้มีการหมุนเวียนของอากาศ
2. ถังขยะรองรับ (ภายนอกห้องสุขา) โดยมีแนวปฏิบัติและรายละเอียดของตัวชี้วัด คือ มีถังรองรับมูลฝอยที่สะอาด อยู่ในสภาพดี ไม่รั่วซึม ตั้งไว้ในบริเวณอ่างล้างมือหรืออยู่ในบริเวณใกล้เคียง

3. **น้ำใช้** โดยมีแนวปฏิบัติและรายละเอียดของตัวชี้วัด คือ มีน้ำใช้ที่สะอาดและพอเพียง สำหรับชำระล้างตลอดเวลาที่เปิดให้บริการ

4. **อ่างล้างมือ** โดยมีแนวปฏิบัติและรายละเอียดของตัวชี้วัด ดังนี้

4.1 อ่างล้างมือ ประกอบด้วย ก๊อกน้ำ และกระจก

4.2 อ่างล้างมือทำด้วยวัสดุเรียบ มีก๊อกน้ำใช้การได้ดี และต้องอยู่ในสภาพที่มั่นคงแข็งแรง

4.3 อ่างล้างมือต้องอยู่ในสภาพที่ดี สะอาด และไม่มีคราบสกปรก

4.4 อ่างล้างมือและก๊อกน้ำไม่มีน้ำกระจายออกนอกอ่างขณะที่ใช้งาน

4.5 มีอ่างล้างมือสำหรับเด็ก

5. **ภาชนะบรรจุผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดมือ** โดยมีแนวปฏิบัติและรายละเอียดของตัวชี้วัด ดังนี้

5.1 ภาชนะบรรจุผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดมือต้องอยู่ในสภาพที่ดี ใช้งานได้ สะอาด และมีฝาปิดมิดชิด

5.2 ภาชนะบรรจุผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดมือควรจะใสเพื่อที่จะได้มองเห็นระดับของผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดได้อย่างชัดเจนและวางอยู่ใกล้อ่างล้างมือ

5.3 ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดมือบรรจุภาชนะพร้อมใช้งานอยู่ตลอดเวลาที่เปิดให้บริการ

6. **อาคาร** โดยมีแนวปฏิบัติและรายละเอียดของตัวชี้วัด ดังนี้

6.1 พื้น ผนัง และเพดาน อยู่ในสภาพดี มั่นคง แข็งแรงและสะอาด

6.2 พื้นสะอาดแห้ง และไม่ลื่น

6.3 พื้น ผนัง และเพดาน ทำด้วยวัสดุคงทน แข็งแรงและทำความสะอาดง่าย

6.4 ทางเข้าหลักไม่ควรมีประตู

6.5 ที่ปัสสาวะและกระจกไม่สามารถมองเห็นได้จากภายนอก

7. **ห้องสุขา** (ภายในห้องสุขา) โดยมีแนวปฏิบัติและรายละเอียดของตัวชี้วัด ดังนี้

7.1 ห้องสุขาเป็นแบบนั่งราบทั้งหมด หรือนั่งราบและนั่งยอง พร้อมมีป้ายระบุประเภทของสุขาติดไว้หน้าห้องที่มองเห็นได้ชัดเจน

7.2 ขนาดของห้องสุขาต้องมีความกว้าง ยาว ตามความเหมาะสม

7.3 ห้องสุขาไม่มีคราบและไม่มูกลิ่น

7.4 ประตูมีสภาพดี มีที่จับปิด เปิด และที่ล็อกด้านใน

7.5 ที่แขวนสัมภาระหรือชั้นวางของ ทำด้วยวัสดุแข็งแรงทนทาน ไม่แหลมคม ทำความสะอาดง่าย อยู่ในสภาพที่ดี ใช้งานได้ และสะอาด

7.6 ตัวส้วมต้องอยู่ในสภาพที่ดี สะอาด และไม่มีคราบสกปรก

7.7 ตัวส้วมทำด้วยวัสดุแข็งแรงทนทาน เรียบ ทำความสะอาดง่าย และผ่านการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์

7.8 ที่ฉีดชำระ หรือสายฉีดชำระทำด้วยวัสดุแข็งแรงทนทาน เรียบ ทำความสะอาดง่าย และอยู่ในสภาพที่ดี ใช้งานได้และสะอาด

7.9 พื้นห้องสุขาต้องแห้ง สะอาด และไม่ลื่น

7.10 พื้นห้องสุขาต้องมีความลาดเอียงลงสู่จุดระบายน้ำทิ้ง หรือลาดเอียงสู่รางระบายน้ำ

7.11 มีที่รองรับมูลฝอยประจำห้องสุขาที่สะอาด อยู่ในสภาพดี ไม่รั่วซึม และหรือมีฝาปิดแบบมองเห็นภายในได้

7.12 กระจาดชำระต้องอยู่ในภาชนะที่มีสภาพที่ดี สะอาด และมีฝาครอบมิดชิด ติดตั้งในจุดที่สะดวกต่อการใช้งาน โดยมีประจำห้องสุขาทุกห้อง และมีกระจาดชำระเพียงพอต่อการใช้งาน ตลอดเวลาที่เปิดให้บริการ

7.13 มีเครื่องกำจัดกลิ่นที่บรรจุน้ำยาฆ่าเชื้อแบคทีเรีย หรือไวรัส ภายในห้องสุขาแต่ละห้อง ทั้งนี้สารฆ่าเชื้อจะต้องไม่เป็นพิษหรือปล่อยก๊าซพิษ หรือมีวิธีการอื่นที่เหมาะสมที่มั่นใจว่าสามารถกำจัดกลิ่นภายในห้องสุขาได้

7.14 มีที่ใส่ผ้าอนามัยหรือถุงใส่ผ้าอนามัย ที่อยู่ในสภาพที่ดี ใช้งานได้ และสะอาด ประจำห้องสุขาของผู้หญิง อย่างน้อย 1 ห้อง และมีการจัดเก็บที่เหมาะสม

8. ที่ปัสสาวะ โดยมีแนวปฏิบัติและรายละเอียดของตัวชี้วัด ดังนี้

8.1 ทำด้วยวัสดุแข็งแรง เรียบ และทนทาน

8.2 มีการออกแบบป้องกันการปนเปื้อนจากการใช้งาน มีระบบป้องกันกลิ่นโดยใช้ระบบดักกลิ่นด้วยน้ำ หรือระบบอื่นที่เหมาะสม และมีก๊อคน้ำประจำในแต่ละที่และใช้การได้ดี

8.3 มีสภาพดีและสะอาด ไม่มีคราบสกปรก

- 8.4 มีระบบทำความสะอาดที่ใช้การได้ดี และไม่มีการทิ้งไม่พึงประสงค์
- 8.5 มีขนาดและระยะห่างที่เหมาะสม
- 8.6 มีผนังกันระหว่างที่ปีสสาวะ
- 8.7 ที่ปีสสาวะจะต้องไม่มีกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์
- 8.8 มีที่ปีสสาวะสำหรับเด็ก
- 9. ห้องอาบน้ำ (ภายในห้องอาบน้ำ) โดยมีแนวปฏิบัติและรายละเอียดของตัวชี้วัด ดังนี้
  - 9.1 มีอุปกรณ์ประกอบครบถ้วน ได้แก่ ฝักบัว อ่างอาบน้ำ ที่แขวนสัมภาระ เป็นต้น
  - 9.2 อุปกรณ์ต่างๆ อยู่ในสภาพดี สะอาด และใช้การได้ดี
  - 9.3 อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับอาบน้ำต้องทำด้วยวัสดุแข็งแรงทนทาน เรียบ และทำความสะอาดง่าย

องค์ประกอบที่ 2 ด้านความปลอดภัย

ทำเลที่ตั้งของอาคารห้องน้ำจะต้องสามารถมองเห็นโดยรอบบริเวณ อยู่ในบริเวณที่มีผู้คนสัญจรไป-มา มีแสงสว่างที่เพียงพอทั้งภายในและภายนอกตัวอาคาร และมีระบบการรักษาความปลอดภัยที่ดีพอ

เกณฑ์ประกอบด้วย

1. ทำเลที่ตั้ง โดยมีแนวปฏิบัติและรายละเอียดของตัวชี้วัด คือ ต้องไม่ตั้งอยู่ในที่ลับตา และเป็นบริเวณที่มีผู้คนสัญจรผ่านไป-มา
2. การรักษาความปลอดภัย โดยมีแนวปฏิบัติและรายละเอียดของตัวชี้วัด คือ จัดให้มีผู้ดูแลประจำ โดยเฉพาะในช่วงเวลากลางคืน หรือมีการติดตั้งโทรทัศน์วงจรปิด หรือติดตั้งสัญญาณไฟฉุกเฉิน
3. ความสว่าง โดยมีแนวปฏิบัติและรายละเอียดของตัวชี้วัด คือ มีแสงสว่างด้านนอกและด้านในบริเวณห้องน้ำเพียงพอ สามารถมองเห็นได้ทั่วบริเวณ ไม่น้อยกว่า 100 ลักซ์

องค์ประกอบที่ 3 ด้านความสะดวก

ห้องน้ำจะต้องมีขนาดพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ มีการแยก ห้องน้ำสำหรับชายและหญิง และมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะผู้สูงอายุและคนพิการ

เกณฑ์ประกอบด้วย

1. สะดวกสำหรับผู้ให้บริการทั่วไป โดยมีแนวปฏิบัติและรายละเอียดของตัวชี้วัด ดังนี้
  - 1.1 มีการแยกห้องน้ำสำหรับหญิงและชาย
  - 1.2 มีป้ายห้องน้ำชาย/หญิง หรือมีสัญลักษณ์ขนาดมองเห็นได้ชัดเจน
2. สะดวกสำหรับคนพิการ โดยมีแนวปฏิบัติและรายละเอียดของตัวชี้วัด ดังนี้
  - 2.1 มีห้องน้ำสำหรับคนพิการที่ได้มาตรฐานสากล
  - 2.2 มีป้ายห้องน้ำสำหรับคนพิการ หรือมีสัญลักษณ์ขนาดมองเห็นได้ชัดเจน
3. สะดวกสำหรับผู้สูงอายุ โดยมีแนวปฏิบัติและรายละเอียดของตัวชี้วัด ดังนี้
  - 3.1 มีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุแบบนั่งราบ
  - 3.2 มีราวเกาะพยุงตัวสำหรับผู้สูงอายุ
  - 3.3 มีป้ายห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ หรือมีสัญลักษณ์ขนาดมองเห็นได้
4. สิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นสำหรับผู้ให้บริการ (ภายนอกห้องสุขา) โดยมีแนวปฏิบัติและรายละเอียดของตัวชี้วัด คือ เครื่องเป่ามือและหรือภาชนะบรรจุกระดาษชำระ ผ้าสำหรับทำมือแห้ง ต้องอยู่ในสภาพที่ดี ใช้งานได้และสะอาด
5. สิ่งอำนวยความสะดวกที่จัดให้มีสำหรับนักท่องเที่ยว โดยมีแนวปฏิบัติและรายละเอียดของตัวชี้วัด ดังนี้
  - 5.1 บริการขายสินค้าที่จำเป็นต่อการเดินทาง เช่น สบู่ ยาสีฟัน แปรงสีฟัน ฟাঁอานามัย และอื่นๆ
  - 5.2 บริการโทรศัพท์สาธารณะ
  - 5.3 มีสถานที่หรือที่เปลี่ยนเสื้อผ้า และผ้าอ้อมสำหรับเด็ก
  - 5.4 มีการจัดระเบียบและวางผังการให้บริการขายอาหารและเครื่องดื่ม ขายหนังสือพิมพ์ หนังสือเดินทาง และขายของที่ระลึก (OTOP) ให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและสวยงาม

องค์ประกอบที่ 4 ด้านการออกแบบและการจัดการสิ่งแวดล้อม

การออกแบบห้องน้ำจะต้องมีมาตรฐานสูงกว่าเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด และต้องคำนึงถึงความปลอดภัยในการใช้งาน และสภาพแวดล้อม โดยต้องมีระบบป้องกันมิให้เกิดเหตุรำคาญแก่ผู้ให้บริการและชุมชนข้างเคียง ได้แก่ ระบบบำบัดของเสีย การควบคุมกลิ่นและระบบควบคุมอากาศ

รวมถึงมีการออกแบบและเลือกใช้วัสดุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับการใช้งานและประหยัดพลังงาน มีการตกแต่งบริเวณอาคารอย่างสวยงามและสะอาด และมีการส่งเสริมประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัด และหรือบริเวณใกล้เคียง

เกณฑ์ประกอบด้วย

1. การออกแบบอาคารต้องคำนึงถึงความปลอดภัยในการใช้งาน โดยมีแนวปฏิบัติและรายละเอียดของตัวชี้วัด ดังนี้

1.1 การออกแบบอาคารต้องไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ได้แก่ พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

1.2 พื้นต้องอยู่ในระนาบเดียวกัน และในกรณีที่เป็นพื้นต่างระดับ ต้องมีสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายบอกความแตกต่างที่เห็นได้ชัดเจน

1.3 มีทางลาดเอียงสำหรับรถเข็นคนพิการและผู้สูงอายุ

1.4 มีไฟส่องรูกฉุกเฉินไฟดับ

2. การออกแบบที่คำนึงถึงการป้องกันมิให้เกิดเหตุรำคาญแก่ชุมชนข้างเคียง โดยมีแนวปฏิบัติและรายละเอียดของตัวชี้วัด ดังนี้

2.1 มีการออกแบบระบบป้องกันมิให้น้ำเสียจากห้องน้ำซึมไปสู่แหล่งน้ำบาดาลและหรือแหล่งน้ำสาธารณะในบริเวณใกล้เคียง

2.2 มีการออกแบบระบบบำบัดสิ่งปฏิกูลและน้ำเสียที่ได้มาตรฐาน

2.3 มีวิธีการควบคุมกลิ่นจากสิ่งปฏิกูลและน้ำเสียไม่ให้เกิดกลิ่นรบกวนชุมชนข้างเคียง

3. การออกแบบและตกแต่งอาคารคำนึงถึงธรรมชาติแวดล้อม และเอกลักษณ์ของท้องถิ่น โดยมีแนวปฏิบัติและรายละเอียดของตัวชี้วัด คือ มีการออกแบบและตกแต่งภายในอาคารให้กลมกลืนกับสภาพธรรมชาติแวดล้อมหรือเหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น และมีการออกแบบและตกแต่งอาคารภายในที่คงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และหรือทันสมัยตามสากล

4. การออกแบบอาคารและการเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์คำนึงถึงการประหยัดพลังงาน โดยมีแนวปฏิบัติและรายละเอียดของตัวชี้วัด คือ ในกรณีที่เป็นอาคารห้องน้ำแยกเฉพาะ ควรคำนึงถึงการใส่แสงธรรมชาติและอุปกรณ์ประหยัดพลังงาน

5. การออกแบบและตกแต่งบริเวณโดยรอบอาคารที่สวยงามและสะอาด โดยมีแนวปฏิบัติและรายละเอียดของตัวชี้วัด คือ มีการออกแบบและตกแต่งบริเวณโดยรอบอาคารอย่างเป็นระเบียบ สะอาดและสวยงาม โดยอาจประดับตกแต่งด้วยไม้ดอกและไม้ประดับ หรือใช้วัสดุที่คงความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

6. การประชาสัมพันธ์ในเรื่องการรักษาความสะอาด ประหยัดพลังงาน และความปลอดภัยในการเดินทาง โดยมีแนวปฏิบัติและรายละเอียดของตัวชี้วัด คือ มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ในเรื่องของการรักษาความสะอาด การประหยัดพลังงาน ความปลอดภัยในการเดินทาง ที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน และมีป้ายสัญลักษณ์ห้ามสูบบุหรี่บริเวณด้านหน้าอาคารและด้านในห้องน้ำและห้องสุขา รวมทั้งมีป้ายประกาศขอแนะนำในการใช้บริการห้องน้ำและห้องสุขา ทั้งนี้ป้ายประชาสัมพันธ์ต่างๆ ต้องไม่มากจนทำให้เป็นที่รบกวน

7. การส่งเสริมประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัด และหรือบริเวณใกล้เคียง โดยมีแนวปฏิบัติและรายละเอียดของตัวชี้วัด คือ มีป้ายแสดงเส้นทางและสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัด (ภาษาไทย-อังกฤษ) และแนะนำร้านอาหารที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการท่องเที่ยวไทย

องค์ประกอบที่ 5 การบริหารจัดการและคุณภาพการบริการ

การบริหารจัดการห้องน้ำจะต้องมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมในเรื่องการจัดขยะ สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย การบำรุงรักษาอาคาร สถานที่ และอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพที่ดี พร้อมใช้งานตลอดเวลาที่เปิดบริการ

เกณฑ์ประกอบด้วย

1. นโยบายในการให้บริการเน้นความสะอาดและสุขลักษณะของห้องน้ำสาธารณะ โดยมีแนวปฏิบัติและรายละเอียดของตัวชี้วัด คือ มีนโยบายในการให้บริการที่เน้นความสะอาดและสุขลักษณะของห้องน้ำ

2. การดูแลรักษาอาคาร สถานที่ และอุปกรณ์ โดยมีแนวปฏิบัติและรายละเอียดของตัวชี้วัด ดังนี้

- 2.1 ให้มีการดูแลรักษาอาคารสถานที่และอุปกรณ์ให้พร้อมใช้งานตลอดเวลาที่เปิดให้บริการ
- 2.2 มีการซ่อมแซมอุปกรณ์ต่างๆ ที่ได้รับแจ้งว่าชำรุดให้สามารถใช้งานได้ภายใน 2 วัน
- 2.3 รางหรือท่อระบายน้ำในอาคารอยู่ในสภาพที่ใช้การได้ดี
- 2.4 มีที่กักเก็บน้ำสำรองไว้ใช้ในกรณีฉุกเฉิน

3. พนักงานทำความสะอาด โดยมีแนวปฏิบัติและรายละเอียดของตัวชี้วัด ดังนี้

- 3.1 มีความรู้ในการบำรุงรักษา และทำความสะอาดได้อย่างถูกต้องวิธี
- 3.2 มีอุปกรณ์ในการทำความสะอาดอย่างครบถ้วน
- 3.3 มีการใช้เครื่องป้องกันอันตรายส่วนบุคคล เช่น รองเท้าบูท ถุงมือ ในขณะที่ปฏิบัติงาน
- 3.4 มีการทำความสะอาดห้องน้ำและห้องสุขาอย่างน้อยวันละ 3 ครั้ง
- 3.5 มีการทำความสะอาดทุกชั่วโมงตามเกณฑ์มาตรฐานการทำความสะอาดห้องสุขา

4. การติดตามและประเมินผล โดยมีแนวปฏิบัติและรายละเอียดของตัวชี้วัด ดังนี้

- 4.1 มีผู้รับฟังความคิดเห็นของผู้ใช้บริการ
- 4.2 ปรับปรุงการให้บริการห้องน้ำสาธารณะอยู่เสมอ
- 4.3 มีการตรวจและประเมินการปฏิบัติงานของพนักงานทำความสะอาด

บทที่ 4

วิธีการประเมินคุณภาพ มาตรฐานห้องน้ำสาธารณะ เพื่อการท่องเที่ยวระดับสากล

เนื้อหาของบทนี้จะอธิบายวิธีการประเมินคุณภาพมาตรฐานห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวระดับสากล ซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วนสำคัญ ได้แก่ การสร้างแบบประเมิน การวิเคราะห์ข้อมูล เกณฑ์ระดับคะแนน และการแปลความหมาย

การสร้างแบบประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินคุณภาพมาตรฐานห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวระดับสากล ในครั้งนี้ ใช้แบบประเมินโดยมีเนื้อหาตามกรอบดัชนีชี้วัดคุณภาพมาตรฐานห้องน้ำสาธารณะ 5 องค์ประกอบ 28 เกณฑ์ และ 90 ตัวชี้วัด กำหนดให้เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scales) มี 3 ระดับ โดยกำหนดค่าคะแนน ดังนี้

ค่าคะแนน	หมายถึง
3	ดี
2	พอใช้
1	ควรปรับปรุง

ดังตัวอย่างบางส่วนของแบบประเมิน ดังนี้

องค์ประกอบ	เกณฑ์	ตัวชี้วัด	ลำดับที่ ตัวชี้วัด	ระดับคุณภาพ			คำอธิบายดัชนี
				ดี (3)	พอใช้ (2)	ควรปรับปรุง (1)	
1.ความ สะอาด	1.1 การ ระบาย อากาศดี	1.1.1 บริเวณใน ห้องน้ำ ห้องสุขา มีการระบายอากาศดี	1*				

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่หน่วยตรวจสอบและรับรองลงในพื้นที่ตั้งห้องน้ำสาธารณะที่ขอรับการประเมิน และดำเนินการประเมินตามแบบประเมินเรียบร้อยแล้ว นำแบบประเมินดังกล่าวมาประมวลผลด้วย คำนวณน้ำหนักความสำคัญของแต่ละตัวชี้วัด และวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีการทางสถิติ ซึ่งมีรายละเอียด การวิเคราะห์โดยสมการ ดังนี้

$$\Sigma X = X1 + X2 + X3 + X4 + X5$$

ความหมายของสัญลักษณ์

- ΣX หมายถึง ค่าระดับคะแนนทั้งหมด เท่ากับ 87 - 261 คะแนน
- $X1$ หมายถึง ค่าระดับคะแนนด้านความสะอาด เท่ากับ 40 - 120 คะแนน
- $X2$ หมายถึง ค่าระดับคะแนนด้านความปลอดภัย เท่ากับ 4 - 12 คะแนน
- $X3$ หมายถึง ค่าระดับคะแนนด้านความสะดวก เท่ากับ 12 - 36 คะแนน
- $X4$ หมายถึง ค่าระดับคะแนนด้านการออกแบบและการจัดการสิ่งแวดล้อม อย่างยั่งยืน เท่ากับ 17 - 51 คะแนน
- $X5$ หมายถึง ค่าระดับคะแนนด้านการบริหารจัดการและคุณภาพการบริการ เท่ากับ 14 - 42 คะแนน

เกณฑ์ระดับคะแนน

เกณฑ์ระดับคะแนนในแต่ละองค์ประกอบและระดับคะแนนรวมของทุกองค์ประกอบ มีดังนี้

1. ความสะอาด

ระดับคุณภาพของดัชนีชี้วัด	ระดับคะแนน
1. ดีเยี่ยม	101-120
2. ดี	81-100
3. พอใช้	61-80
4. ควรปรับปรุง	40-60

2. ความปลอดภัย

ระดับคุณภาพของดัชนีชี้วัด	ระดับคะแนน
1. ดีเยี่ยม	12
2. ดี	9-11
3. พอใช้	7-8
4. ควรปรับปรุง	4-6

3. ความสะดวก

ระดับคุณภาพของดัชนีชี้วัด	ระดับคะแนน
1. ดีเยี่ยม	31-36
2. ดี	25-30
3. พอใช้	19-24
4. ควรปรับปรุง	12-18

4. การออกแบบและการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ระดับคุณภาพของดัชนีชี้วัด	ระดับคะแนน
1. ดีเยี่ยม	42-51
2. ดี	34-41
3. พอใช้	26-33
4. ควรปรับปรุง	17-25

5. การบริหารจัดการและคุณภาพการบริการ

ระดับคุณภาพของดัชนีชี้วัด	ระดับคะแนน
1. ดีเยี่ยม	35-42
2. ดี	28-34
3. พอใช้	21-27
4. ควรปรับปรุง	14-20

ระดับคะแนนรวมของทุกองค์ประกอบ

ระดับคุณภาพของดัชนีชี้วัด	ระดับคะแนน
1. ดีเยี่ยม	222-261
2. ดี	177-221
3. พอใช้	132-176
4. ควรปรับปรุง	87-131

การแปลความหมาย (ระดับคะแนนรวมของทุกองค์ประกอบ)

ดีเยี่ยม	หมายถึง	ห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวในระดับสากลที่ได้มาตรฐาน
	ระดับ	☆☆☆☆☆ (5 ดาว)
ดี	หมายถึง	ห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวในระดับสากลที่ได้มาตรฐาน
	ระดับ	☆☆☆☆ (4 ดาว)
พอใช้	หมายถึง	ห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวในระดับสากลที่ได้มาตรฐาน
	ระดับ	☆☆☆ (3 ดาว)

***ระดับต่ำกว่านี้ไม่ให้ดาว

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. 2547. **สุขาน่าใช้ สุขใจไทยเทศ.** กรุงเทพมหานคร : กรมอนามัย.
กรมธุรกิจพลังงาน กระทรวงพลังงาน. 2548. **สุขาในปั๊มน้ำมัน เล่ม 1** มาตรฐานแนะนำเพื่อการ
จัดการห้องสุขาและน้ำเสียในสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง. กรุงเทพมหานคร : กรมธุรกิจ
พลังงาน.

ภาษาอังกฤษ

ACT Department of Urban Service. 2003. **Design Standards for Urban Infrastructure.**
Australia.

Doncaster Metropolitan Borough Council. 2003. **A Public Toilet Strategy for Doncaster.**
United Kingdom.

Food and Environmental Hygiene Department. 2002. **Public Toilet Refurbishment Programme.**
Hong Kong.

Jack Sim. 2004. **The Happy Toilet Program – A Star Grading System For Singapore Public
Toilet.** Singapore.

Mdm Cynthia Phua. 2004. **Haman Factors on Design : Case Study-Design has a Positive
Impact on Toilet Cleanliness & Maintenance.** Singapore.

Office of the Deputy Prime Minister. 2005. **Designing for Accessibility in Berkshire 2005
edition Ver 5.1.** United Kingdom.

The Restroom Association and The National Environment Agency. 2003. **A Guide To Better
Public Toilet Design and Maintenance.** Singapore.

Government of Guam. 1994. **Toilet Facilities and Sewage Disposal Act.** Guam.

คณะผู้จัดทำ

1. คณะที่ปรึกษา

1. นายสุพล ศรีพันธุ์	อธิบดีกรมการท่องเที่ยว
2. นายสุวัตร สิทธิหล่อ	รองอธิบดีกรมการท่องเที่ยว
3. นางมยุรี ทองสงฆ์	ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาบริการท่องเที่ยว

2. คณะผู้จัดทำ

1. นางสาวรัตนาวลัย ขันดีจันทาไชย	นักพัฒนาการท่องเที่ยวชำนาญการ
2. นางสาวจรินทร วิสวสุขมงคล	นักพัฒนาการท่องเที่ยวชำนาญการ
3. นางสาวศิริวรรณ พรเลิศวิวัฒน์	นักพัฒนาการท่องเที่ยวชำนาญการ
4. นายสันติพงศ์ บุลยเลิศ	นักพัฒนาการท่องเที่ยวชำนาญการ
5. นายชิษณุพงศ์ อติลักษณ์เมธี	นักพัฒนาการท่องเที่ยวชำนาญการ
6. นางสาวอรณี อนุตรเมธากุล	นักพัฒนาการท่องเที่ยวปฏิบัติการ